

آپدیت تیر ۱۴۰۵

بررسی ویژه تله‌های تستی

نکات مهم

خلاصه

خلاصه کتاب شناخت محیط زیست

منبع اصلی: انتشارات دانشگاه پیام نور (تالیف: بنفشه برخوردار)

مناسب برای //
مشترک (تمامی رشته‌ها)

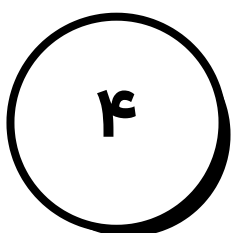
نویسنده جزوه //
تیم تالیف بژیک

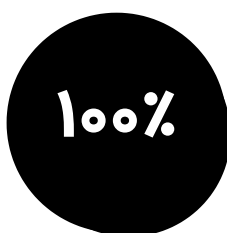
نوع فایل //
خلاصه میکرو طبقه‌بندی شده

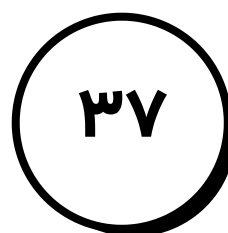
کیفیت //
تضمین ۱۰۰٪ مطالب

ساعت مطالعه

پوشش نکات

صفحه مفید

فصل اول: محیط زیست (environment)

«فراموش نکنید که زمین به ما تعلق ندارد، بلکه ما به آن تعلق داریم.»

تعاریف پایه و حقوقی محیط زیست

- ✓ **تعریف حقوقی جامعه اقتصادی اروپا (EEC):** محیط زیست شامل عوامل درونی و بیرونی مربوط به حیات هر موجود زنده اعم از آب، هوا، خاک و روابط متقابل حاکم بر آنها است.
- ✓ **دیدگاه کنفرانس ملل متحد در مورد محیط زیست انسانی:** محیط زیست به عنوان بخش شکل‌دهنده حیات انسان معرفی می‌شود که بقای فیزیکی، رشد معنوی، اخلاقی، اجتماعی و روحی را به او اعطا می‌کند.
- ✓ **دیدگاه قانون حفاظت محیط زیست کشور انگلستان:** محیط زیست شامل کلیه عناصر تشکیل‌دهنده محیط طبیعی اعم از آب، هوا و خاک است که در هر سطحی به صورت طبیعی یا به دست انسان ساخته شده باشد.
- ✓ **تعریف کنوانسیون مسئولیت مدنی ناشی از اعمال خطرناک در محیط زیست:** محیط زیست را شامل منابع طبیعی اعم از تجدیدپذیر و غیرقابل تجدید، کلیه موجودات زنده، چشم‌اندازها و محیط‌های مصنوعی ساخته بشر می‌داند.

تفاوت محیط زیست و بیوسفر (Biosphere): بیوسفر یا لایه حیاتی، تنها بخشی از کره زمین است که حیات در آن جریان دارد و از لیتوسفر (کره خاکی)، هیدروسفر (مجموعه آب‌ها) و لایه‌های پایینی اتمسفر تشکیل شده است؛ لذا بیوسفر زیرمجموعه‌ای محدود از محیط زیست کلان زمین محسوب می‌شود.

تاریخچه حفاظت از محیط زیست در جهان

- **دوران باستان (سده‌های اول میلادی):** ارائه شواهد مکتوب و هشدارهای علمی اولیه پیرامون آلودگی آب و هوا ناشی از کوره‌های ذوب فلزات و کارگاه‌های دباغی.
- **قرن چهاردهم میلادی:** تصویب قوانین محدودکننده فعالیت کارگاه‌های آلاینده در آلمان و صدور فرامین سلطنتی برای ممنوعیت سوزاندن زغال‌سنگ در انگلستان.
- **قرن شانزدهم میلادی:** اجباری شدن نصب دودکش برای کارخانجات و کوره‌های ذوب فلزات جهت کنترل محلی آلاینده‌های جوی.
- **قرن نوزدهم میلادی:** انعقاد پیمان‌های چندجانبه بین‌المللی برای حفاظت از آبزیان اقیانوس‌ها و ایجاد کارگروه‌های پایش کیفیت هوا در انگلستان.
- **سال ۱۹۱۳ میلادی:** برگزاری اولین همایش بین‌المللی با تمرکز بر صیانت از منابع طبیعی در سطح جهانی.

سال ۱۹۴۸ میلادی: تاسیس اتحادیه جهانی حفاظت از طبیعت (IUCN) به عنوان مرجع همگرایی علمی در حوزه محیط زیست.

سال ۱۹۷۲ میلادی: برگزاری کنفرانس استکهلم، تاسیس برنامه محیط زیست سازمان ملل متحد (UNEP) در نایروبی و تبیین ابعاد توسعه پایدار.

دهه ۱۹۸۰ میلادی: مواجهه با تهدیدات نوین نظیر بارانهای اسیدی، زباله‌های شیمیایی، تخریب لایه اوزن، گرمایش جهانی و تصویب منشور جهانی طبیعت در مجمع عمومی ملل متحد.

سال ۱۹۹۲ میلادی: تشکیل کنفرانس سران زمین در ریو با تاکید ویژه بر تنوع زیستی، گونه‌های حیات وحش و توسعه پایدار (Sustainable Development).

عصاره ساختاری و ماموریتی نهادهای بین‌المللی محیط زیست:

- ✓ اتحادیه جهانی حفاظت از طبیعت (IUCN) - تاسیس ۱۹۴۸: هماهنگی جهانی برای بقای طبیعت.
- ✓ کمیسیون بقای گونه‌ها (SSC) - تاسیس ۱۹۴۹: ارزیابی و صیانت از گونه‌های جانوری و گیاهی در معرض خطر.
- ✓ کمیسیون مدیریت اکوسیستم‌ها (CEM) - تاسیس ۱۹۵۴: توسعه راهبردهای پایداری بوم‌شناختی.
- ✓ کمیسیون مناطق حفاظت‌شده (WCPA) - تاسیس ۱۹۵۸: توسعه و نظارت بر پارک‌های ملی و ⚠ ذخیره‌گاه‌ها.
- ✓ برنامه انسان و زیست‌کره (MAB) - تاسیس ۱۹۶۸: برقراری تعادل میان انسان و بیوسفر.
- ✓ صندوق جهانی طبیعت (WWF) - تاسیس ۱۹۶۱: پشتیبانی مالی و علمی از پروژه‌های حفاظتی جهان.
- ✓ کنوانسیون تنوع زیستی (CBD) - تاسیس ۱۹۹۲: حفاظت از تنوع زیستی و بهره‌برداری عادلانه از منابع ژنتیکی.

تاریخچه حفاظت از محیط زیست در ایران

- ✓ باورها و سنت‌های باستانی: ممنوعیت مطلق قطع درختان بارده، احترام به درختان کهنسال و تقدس تاریخی درخت سرو به عنوان مظهر بهشت و طول عمر در هنرهای بومی نظیر ترمه و قالی.
- ✓ کاشت بیولوژیک چنار: کاشت گسترده چنار در مجاورت معابد و مراکز تجمعی باستانی به دلیل آزادسازی مواد ضدعفونی‌کننده طبیعی (فیتونسیدها) جهت پیشگیری از بیماری‌ها.
- ✓ جنگل‌داری و صیانت در عهد هخامنشی: انتصاب جنگل‌بانان ویژه، توسعه برنامه‌های درختکاری توسط پادشاهان و ارزیابی کیفیت مراتع بر پایه تراکم دام.
- ✓ قوانین بهداشتی عناصر چهارگانه: ممنوعیت آلودگی آب‌های جاری، خاک و هوا بر اساس اصول آیین‌های باستانی ایران زمین.

- ✓ **باغ‌سازی عهد صفویه:** توسعه باغ‌های بزرگ نظیر چهل‌ستون، باغ زیتون و باغ چشمه به عنوان زیستگاه‌های شهری پرندگان و حیات وحش بومی.
- ✓ «توجه: این فایل رایگان نیست و منحصراً برای سایت "بژیک" با آدرس اینترنتی www.bzhik.ir تهیه و تنظیم شده است. تمام حقوق مادی و معنوی این محصول، متعلق به سایت "بژیک" می‌باشد؛ هر گونه کپی برداری و انتشار غیر قانونی آن توسط افراد سودجو، بدون اخطار قبلی، پیگرد قانونی در پی خواهد داشت؛ لذا بایستی مستقیماً از این سایت خریداری شود در غیر این صورت مسئولین راضی نمی‌باشند و حرام و حق الناس می‌باشد.»
- ✓ **تعالیم اسلامی در صیانت از طبیعت:** ارزش‌گذاری معنوی آب به عنوان مهریه حضرت زهرا (س)، نکوهش شدید آلوده کردن منابع آبی و تدوین احکام فقهی مترقی در زمینه حقوق حیوانات.

شکل‌گیری ارکان اداری و حاکمیتی محیط زیست در ایران

- ✓ **سال ۱۳۳۶:** تشکیل کانون شکار کشور با هدف نظارت بر حیات وحش و مهار صید بی‌رویه.
- ✓ **سال ۱۳۴۶:** تبدیل کانون شکار به سازمان شکاربانی و نظارت بر صید به عنوان متولی قانونی حفاظت از اراضی و جانوران وحشی.
- ✓ **سال ۱۳۵۰:** انحلال سازمان شکاربانی و تاسیس رسمی سازمان حفاظت محیط زیست ایران (DOE) تحت نظارت شورای عالی محیط زیست جهت حفظ تعادل بوم‌شناختی.
- ✓ **سیاست‌های کلان اجرایی سازمان:** پایش آلاینده‌های صنعتی، ارزیابی طرح‌های سدسازی و عمرانی، مهار فرسایش خاک، نظارت بر سموم کشاورزی و مدیریت شبکه‌ای پارک‌های ملی.

عصاره توافقات بین‌المللی و عضویت‌های ایران: ایران به صورت رسمی به کنوانسیون‌های کلیدی جهان پیوسته است؛ از جمله کنوانسیون تنوع زیستی (عضویت در ۱۹۹۶)، کنوانسیون تالاب‌های مهم بین‌المللی رامسر (تاسیس ۱۹۷۱ - عضویت در ۱۹۷۵)، کنوانسیون میراث جهانی یونسکو (عضویت در ۱۹۷۵) و برنامه انسان و زیست‌کره (MAB) با ثبت ۹ ذخیره‌گاه زیست‌کره در سطح کشور.

ضرورت‌های چهارگانه صیانت از محیط زیست

۱. توجیه منفعت‌طلبانه (Utilitarian Justification)

- ✓ تامین نیازهای بقا و توسعه انسانی اعم از دسترسی به آب شرب، اکسیژن، فرآورده‌های غذایی و منابع دارویی مستقیماً وابسته به خدمات اکوسیستم است.
- ✓ مقاومت‌سازی غلات در برابر تنش‌های محیطی نیازمند حفظ ژن‌های خویشاوندان وحشی آن‌ها در طبیعت است.
- ✓ استخراج مواد موثره دارویی از منابع گیاهی طبیعی نظیر دی‌ژیتالیس از گل انگشتانه و ترکیبات ضدسرطان از درختان استوایی صورت می‌گیرد.
- ✓ زیست‌پالایی (Bioremediation) با استفاده از گیاهان و باکتری‌ها گازهای آلاینده را مهار و فلزات سنگین را در خاک تثبیت می‌کند.

